

REDAKSJONSKOMITEENS FORORD

Arkivarforeningens vårseminar 2020 måtte dessverre avlyses på grunn av korona-pandemien. Seminaret var planlagt med privatarkiv som sentralt tema. Utgangspunktet var blant annet personvernforordningen (GDPR) og arkivlovutvalgets innstilling, som satte fokus på oppbevaring av personopplysninger. Bevaring av næringslivsarkiver var også gitt god plass på programmet. På seminarets dag to var det meningen å presentere fire forskningsarbeider.

Da seminaret falt i fisk, og det dessuten var åpenbart at det heller ikke ville kunne bli noe seminar våren 2021, besluttet redaksjonskomiteen at Norsk Arkivforum likevel skulle utgis. Noen av bidragsyterne til dag to på programmet var kommet langt med sine innlegg, og noen andre lot seg rekruttere. Redaksjonskomiteen er godt fornøyd med at det dermed er mulig å la Norsk Arkivforum komme ut også i år; både vi og styret i Arkivarforeningen mener at det er verdifullt å kunne opprettholde en årlig publikasjon av tidsskriftet.

Denne utgaven av Norsk Arkivforum inneholder derfor seks forskningsartikler fra arkivsektoren. Vi presenterer dem i tre grupper, *Arkivhistorie*, *Samlingsforvaltning* og *Nye perspektiver*.

Arkivhistorie

Torkel Thimes artikkel knytter seg til hans mangeårige engasjement for utviklingen av bevaringsvurdering og arkivbeskrivelse som fagfelt i Norge. Den første hovedkatalogen (registratur) over arkivbestanden på Akershus slott, Riksarkivets forløper, ble fullført i 1734. En ny hovedkatalog ble utarbeidet i 1792. På denne tiden hadde nye idéer om arkivenes verdi for forskning og kulturarv kommet til uttrykk i Norge, som i Europa for øvrig. Fikk dette betydning for utforming av den nye arkivregistraturen?

Tor Weidling har skrevet en artikkel om dansk-norsk militær etterretning høsten og vinteren 1718, da svenske tropper under Karl 12. gjorde innfall i Sør-Norge og beleiret Fredriksten festning. Arkivmaterialet dokumenterer de militære operasjonene og kongens fall foran festningen, som ble utslagsgivende for at de svenske troppene ble trukket ut av Norge. Kildene beskriver dessuten den ulykken som dette felttoget, særlig under retretten, viste seg å bli for svenskene.

Samlingsforvaltning

Rebecca Boxler Ødegaard skriver om det store materialet etter Sigrid Undset som eies av Nasjonalbiblioteket. Hun gjør rede for arkivets innhold og sammensatte proveniens, for det ordningsarbeidet som har vært utført gjennom mange år og hvordan Nasjonalbiblioteket arbeider for å formidle materialet.

Natalia Bermúdez Quortrup tar utgangspunkt i arkivet etter Kvinnelige Misjonsarbeidere (KMA). I 1905 reiste sykepleier Bodil Biørn til Armenia for å drive humanitært hjelpearbeid blant armenerne, som var sterkt utsatt for forfølgelse fra tyrkiske myndigheter. Hun

dokumenterte forholdene gjennom egne fotografier og rapporter hjem til Norge. Riksarkivet brukte materialet i en nettutstilling, som vakte en viss oppmerksomhet også utenfor Norge fordi den uten reservasjoner brukte ordet «folkemord». Artikkelen diskuterer utfordringer forbundet med å forvalte et internasjonalt materiale som dokumenterer overgrep og menneskerettighetsbrudd.

Nye perspektiver

Lars Christian Jenssen og Torun Segtnan Soknes diskuterer det nye masterstudiet i arkiv og dokumentasjonsforvaltning som startet på NTNU høsten 2020. De ser studiet i lys av utfordringene som dokumentasjonsforvaltningen i norsk offentlig sektor har stått overfor de siste 20-30 årene. De tegner også et riss gjennom arkivutdanninger i Norge og andre land i de siste 200 år og vurderer masteroppgavens plass i studium og forskning. Poengene i artikkelen knyttes også til arkivlovutvalgets innstilling (NOU 2019:9 *Fra kalveskinn til datasjø*).

Herbjørn Andresen ser på arkivlovutvalgets utsagn i NOU 2019:9 om at det gamle prinsippet om journalføring har utspilt sin rolle, og som mer enn antyder at journalføringsplikten har bidratt til dårligere arkiver. Artikkelen ser nærmere på arkivlovutvalgets argumenter, og vurderer dem i en bred faglig sammenheng.

Fem av artiklene er fagfellevurdert.

Vilhelm Lange, Lars Christian Jenssen, Per Kristian Ottersland, Torkel Thime